

2009-cu ildə BMT-nin Baş Assambleyasının 63-cü sessiyasında qəbul olunmuş qətnaməyə əsasən, 22 aprel Yer Kürəsi Günü olaraq təsis edilmiş və 2010-cu ildən qeyd olunmağa başlanmışdır. Dünyanın 100-dən çox ölkəsində bu günün qeyd olunmasında əsas məqsəd insanların diqqətini Yerin, ətraf mühitin problemlərinə cəlb etməkdən ibarətdir. Hər il aprelin 22-si ölkəmizdə Yer Kürəsi Günü kimi qeyd olunur.

22 APREL
Yer
Kürəsi
Günüdür

Yer kürəsi hamımızın ümumi evidir

Ekoloji vəziyyəti yaxşılaşdırmaq, yaşıllıq sahələrini artırmaq, ölkədə sənətiyə mədəniyyətini yüksəltmək və s. məsələlər hər zaman dövlətimizin diqqət mərkəzində olmuş və bu istiqamətdə mühüm işlər görülmüşdür. Bu işlərin həllinə hələ ümummillə lider Heydər Əliyevin respublikamıza rəhbərliyinin birinci dönməsində başlanılmışdı. Dahi rəhbərin xalqımız qarşısında saysız-hesabsız xidmətlərindən biri də paytaxtda yaşıllığın, ekologiyanın qorunmasına göstərdiyi diqqət və qayğı olmuşdur. Hələ 1969-cu ildə respublika rəhbərliyinə yeni gəlmiş vaxtlarda Bakı şəhərinin Baş Planının müzakirəsinə həsr olunmuş konfransda çıxış edən ulu öndər Heydər Əliyev paytaxtın yenidən qurulmasını, havanı çirkləndirən, səs-küy yaradan obyektlər və müəssisələrin şəhərin kənarına köçürülməsini, bəzələrinin yenidən tikilməsini və ləğv olunmasını, əhalinin su təchizatının yaxşılaşdırılmasını, şəhərin baş kanalizasiya sisteminin qaydaya salınmasını, yaşıllıqların sayının artırılmasını, çimərliklərin abadlaşdırılmasını və s. bu kimi məsələlərin həllini mühüm məsələ kimi qarşıya qoyur, "kim bir ağac kəsir, elə bil mənim qolumu kəsir" deməklə bu məsələyə prinsipial mövqeyini bildirirdi".

Ümummillə liderin bu sahədəki xidmətlərini xüsusi qiymətləndirən Prezident İlham Əliyev çıxışlarının birində demişdir: "Sovet ittifaqına xas olan bu ümumi meyllərə baxmayaraq, Azərbaycanca ekoloji məsələlərin həlli işinə 1970-1980-ci illərdə böyük diqqət göstərilirdi. Bu gün Bakının ətrafında gördüyümüz ağaclar, meşəliklər, yaşıllıq zolaqları ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü, onun şəxsi iştirakı ilə salınmışdır. O illərdə Bakının kanalizasiya probleminin həlli istiqamətində vacib addımlar atılmışdır. Yəni bütün bu məsələlər o vaxt imkan daxilində görüldü. Ancaq əlbəttə ki, Azərbaycan müstəqil dövlət deyildi və bu sahədə müstəqil siyasət apara bilmirdi". Ulu öndər Heydər Əliyev ölkəmizə rəhbərliyinin bütün dövrlərində hər bir sahədə olduğu kimi, ekologiyaya sahəsində də mühüm məsələlərin həllinə nail olmuşdur.

Bu proses dövlət başçımız İlham Əliyev tərəfindən davam etdirilir və ölkəmizdə ekoloji vəziyyətin sağlamlaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılır. Təbiətin qorunması, ətraf mühitin mühafizəsi, insan sağlamlığında mühüm rol oynayan ekoloji vəziyyətin lazımı səviyyəyə çatdırılması istiqamətində geniş layihələr reallaşdırılır. Lakin 30 ilə yaxın ermənilərin torpaqlarımızı işğal etməsi nəticəsində ölkəmizin ekosisteminə ciddi ziyan dəymiş, ekoloji tarazlığı pozulmuşdur. Düşmənin təbiətimizə qarşı törətdiyi antropogen təsirlər, ona vurulan ağır zərbələr ekosistemin, biosferin və onun amillərinin təbii və normal ahəngini ağırlaşdırmaq dərəcədə pozmuş, insanların həyatını təhlükə qarşısında qoymuşdur.

Ermənilər bu illər ərzində Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olan Qarabağda dünyanın bir çox xarici şirkətlərinin filiallarını yaradaraq müxtəlif sahələr - mədəniyyət, tikinti, ağac emalı, telekommunikasiya və digər sahələr üzrə Azərbaycanın icazəsi olmadan qanunsuz fəaliyyət göstərmişlər. Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində ermənilərin törətdiyi ekoloji terrora 20-dən artıq ölkənin, - o cümlədən Böyük Britaniya, Fransa, İran, ABŞ, Rusiya, İsveçrə, Almaniya, Hollandiya və digər dövlətlərin şirkətləri də qoşulmuş, Azərbaycanın təbii sərvətlərini qəddarlıqla istismar etmiş, qeyri-qanuni yollarla xarici ölkələrdə satışa çıxarmışdır. İşğal olunmuş ərazilərdə həyata keçirilmiş qeyri-qanuni fəaliyyət və təbii ehtiyatların istismarı ölkəmizin iqtisadiyyatı ilə yanaşı, həm də bir sıra ekoloji problemlər yaratmışdır. Belə ki, meşələrin qırılması və yandırılması, su ehtiyatlarının çirklənməsi, flora və faunanın məhv edilməsi, regionda yerin təkinin talan edilməsi nəticəsində ekoloji tarazlıq pozulmuş, torpaq sahələri deqradasiyaya olunmuşdur. Azərbaycanın əvvəllər işğal olunmuş bütün ərazilərində mövcud olan 260 min hektara yaxın meşə ərazisi son 30 il ərzində sürətlə azalmış, qiymətli ağac növləri - qoz, palıd, Eldar şamı, xurma və xüsusi mühafizə altında olan digər ağaclar, minlərlə hektar ərazini əhatə edən meşələr oduncaq tədarükü üçün qırılmış və qiymətli ağac növlərinin bitdiyi Qarabağın meşə resurslarından mebel, çəllək və tufəng qundağı istehsalı üçün Ermənistanla aparılmışdır.

Ümumiyyətlə, Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində - Kəlbəcər, Laçın, Tərtər və Ağdamda qızıl, gümüş, mis, molibden, civə yataqları, Cəbrayıl, Kəlbəcər, Laçında dəmir, xrom, Tərtər və Kəlbəcərdə kükürd, Ağdam, Füzuli, Cəbrayıl ərazilərindəki qum, çınqıl, gil və digər faydalı qazıntı yataqlarında işğalçı Ermənistan tərəfindən qeyri-qanuni və intensiv şəkildə hasilat işləri aparılmış, faydalı qazıntılar, əlvan və qara metallar, mineral sular, həmçinin digər şirin su resursları, meşə fonduna daxil olan torpaqlar amansız istismar olunmuş, flora və fauna sistemli şəkildə məhv edilmişdir.

İşğal olunmuş ərazilərdə ətraf mühitə, ekosistemə, flora və faunanın vahidliyinə ağır zərbə vurulmuş, əlvan, qara metalların, habelə mineral su, faydalı qazıntıların intensiv şəkildə hasilatı həyata keçirilmişdir. Bu cür hasilatın həyata keçirilməsi zamanı ekoloji tələblərə heç bir formada əməl edilməmiş, resurslar faktiki olaraq Azərbaycan qanunvericiliyi və beynəlxalq standartlarla müəyyən edilmiş istehsalat həcmələrini dəfələrlə aşmış, zəhərli tullantıların yerli sūtutularına, çaylara axıdılmasının qarşısını almaq üçün heç bir tədbir görülməmişdir. Bu isə öz növbəsində mineral və digər yataqların məhv edilməsinə, böyük həcmdə torpaq sahələrinin zəhərlənməsinə, şirin və içməli su mənbələrinin yararsız hala düşməsinə səbəb olmuşdur.

Həmçinin, işğalçı ölkənin yerli çayların üzərində çoxsaylı kiçik elektrik stansiyaları qurması səbəbindən çaylarda sululuq kəskin azalmış canlılar kütləvi məhv olmuşdur. Mənbəyini Zəngəzur dağ silsiləsindən götürən Zəngilan rayonu ərazisindən keçərək Araz çayına tökülən, uzunluğu 83 kilometr, sutoplayıcı sahəsi 1175 kvadratkilometr olan Oxçuçay Almaniyanın "Cronimet Holding" şirkətinin fəaliyyəti nəticəsində sənaye tullantıları ilə çirkləndirilmişdir. Qacaran mis-molibden, Qafan mis saflaşdırma kombinatının toksiki tullantılarının, eyni zamanda həmin şəhərlərin məişət-çirək tullantılarının təmizlənmədən birbaşa çaya axıdılması Oxçuçayda ağır metalların normadan dəfələrlə artıq olmasına səbəb olmuşdur. Ekologiyaya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən aparılan monitorinqlərin nəticələrinə

görə, çayda nikelin miqdarı 7, kadmiumun 5, dəmirin 4, mis-molibdenin isə 2 dəfə normadan artıq olub. Bu isə çay hövzəsində bioresursları, xüsusilə qiymətli növ olan fərel balıqlarını kütləvi surətdə məhv etmiş, ekologiyamıza ciddi ziyan vurulmuşdur.

Ermənistanın silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olunmuş ərazilərdə mütləq olaraq yanğınların törədilməsi ekoloji cinayətdir. Belə ki, yanğınların nəticəsində çox böyük həcmdə torpaq sahələri yararsız hala düşmüş, zəngin meşə fondu torpaqları məhv olmuş, yandırılan torpaq sahələrində mövcud olan flora və fauna nümunələri məhv edilmişdir. Qarabağın zəngin təbii ehtiyatlara malik olan Füzuli rayonu ərazisində təbiət abidəsi statusuna malik 11 ədəd şərqi çinarı ağaclarının hamısı işğal dövründə məhv edilmişdir.

Təbiət abidəsi kimi dünyanın irs siyahısına daxil olmuş və 1800-2000 yaşlı olan çinarların ermənilər tərəfindən yandırılması yalnız Azərbaycana qarşı deyil, həm də dünyaya qarşı ekosiddir. Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və ona bitişik bölgələrindəki ermənilərin təbiətə qarşı düşmən münasibəti və ekoterror yalnız Azərbaycanın ekoloji tarazlığı, flora və faunası üçün deyil, eyni zamanda bölgədə sülh üçün də ciddi təhlükədir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev BMT Baş Assambleyasının 76-cı sessiyasının illik ümumi müzakirələrində videoformatda çıxışı zamanı demişdir: "Ermənistan Azərbaycanın keçmiş işğal edilmiş ərazilərində ekosid - ətraf mühitə qarşı genosid törədib. Meşələrimizin 60 min hektarı məhv edilib, kəsilib və oğurlanıb, torpaqlarımız və çaylarımız çirkləndirilib və zəhərlənib, Ermənistan keçmiş işğal olunmuş ərazilərdə bizim su ehtiyatlarımızdan süni ekoloji fəlakət yaratmaq üçün istifadə edib. 2016-cı ildə Avropa Şurası Parlament Assambleyası "Azərbaycanın cəbhəboyu rayonlarının sakinləri qəsdən sudan məhrum edilir" adlı qətnamə qəbul edərək Ermənistan hökumətindən su ehtiyatlarından siyasi təsir və ya təzyiqlə kimi istifadəsinə son qoyulmasını tələb etmişdir. Ermənistan həmin qətnaməyə qətiyyətlə məhəl qoymadı və Sərsəng su anbarını humanitar və ekoloji terrorizm aləti kimi istifadə etməyə davam etdi... Ermənistan transsərhəd Oxçuçay çayını kəskin şəkildə çirkləndirir. Bu isə çayın Azərbaycan ərazisi boyu keçdiyi ərazinin ekoloji sistemini bərpa olunmaz deqradasiyaya məruz qoyur. Təəssüflər olsun ki, bəzi xarici şirkətlər də bu ekoloji cinayətdə iştirak edir".

Bu gün işğaldan azad olunmuş torpaqlarımızda abadlıq işləri aparılır. Düşmənin məhv etdiyi bütün ərazilərə yeni həyat, yeni nəfəs verilir. İnsanların rahat, sağlam yaşamaları üçün hər cür şərait yaradılır. Kəndlər, şəhərlər yenidən qurulur. Viran qoyulmuş yerlərin gülüstana çevrilməsi üçün genişmiqyaslı layihələr reallaşdırılır.

Yaşadığımız Yer kürəsi hamımızın - dilindən, dinindən, irqi mənsubiyətindən asılı olmayaraq bütün insanların evidir. Bu evi - ana təbiətimizi qorumaq isə tək ölkələrin, dövlətlərin, dövlət rəhbərlərinin problemi deyil, hər bir insanın vətəndaşlıq borcudur.

Mehpar ƏLİYEV,
"Respublika".